

RECAPITULAREA NOȚIUNILOR DIN CLASA A IV-A ȘI PREGĂTIREA TESTULUI ÎNȚIAL

Varianta I*

Se dă textul:

„Carte –
Sora mea cea bună,
Din ce sfântă-împreunare
Te treziși la mine-n casă
Într-o noapte fără lună,
Când,
Cu coatele pe masă,
Obsedat de-același veșnic
Și suspect semn de-ntrebare
M-afundam în întuneric,
Ca un muc de lumânare
Într-un sfeșnic? ...“

(Ion Minulescu – Rânduri pentru carte)

A. Limba română

1. Găsește, în text, cuvinte cu sens asemănător pentru: **sfânt**, **suspect**. (8p)
2. Scrie două propoziții în care cuvintele **lună** și **masă** să-și păstreze forma din text, dar să aibă alte înțelesuri. (8p)
3. Transcrie, din text, câte două părți de vorbire cerute: (12p)

substantive	adjective	verbe

4. Scrie o propoziție în care substantivul **lumânare** să fie subiect. (4p)
5. Transcrie din text:
a) un atribut; b) un predicat; c) un complement. (12p)
6. Alcătuieste o propoziție dezvoltată după schema:

$$\frac{P}{V} + \frac{C}{p} + \frac{S}{s} + \frac{A}{S}. \quad (8p)$$

B. Înțelegerea textului

7. Transcrie versul în care se dă o definiție poetică a cărții. (4p)
8. Ce sugerează „semnul de întrebare“ care îl obsedează pe scriitor? (8p)

C. Compunere imaginativă

Povestește o lectură pe care ai citit-o în vacanța de vară, în maximum douăzeci de rânduri. (26p)

* La toate evaluările se acordă 10p din oficiu, iar timpul de lucru este de 50 de minute.

CARTEA – OBIECT CULTURAL

Bună,

Eu sunt noua ta culegere de exerciții pentru limba română. În sfârșit, am ajuns în mâinile tale! A fost o călătorie grea, anevoioasă până aici! Sunt nerăbdătoare să facem cunoștință! Dar, mai întâi, să-ți povestesc cum a fost drumul până aici.

A început într-o bibliotecă mare, un paradis al cărților, un refugiu, o mare de liniște; a început cu o idee.

Ideea a luat, încet-încet, forma unui manuscris gros, cu file ici mângâlite, colo imaculate, citite și recitite, tăiate și readăugate. Paginile atât de răsfoite au pornit apoi pe drumul spre editură. Rupte din mâinile ce le-au mângâiat zile și nopți, au fost triste, s-au adăpostit una în brațele celeilalte; pe rând, în ordine desăvârșită, s-au lăsat apoi captive în alte mâini. Și literele încălcite au luat o nouă formă, perfectă, pe care s-o poată înțelege toți copiii – cea tehnoredactată. Au fost mândre atunci exercițiile pentru că aveau o haină nouă, albă, îngrijită ...

... Și au pornit din nou la drum, spre tipar. Fiecare semn, fiecare literă au fost adâncite, precum anticele sculpturi, în plăcuțe metalice. Fiecare cuvânt și-a lăsat urma, așa cum sufletul își pune amprenta asupra trupului, pentru veșnicie.

După ce au văzut lumina tiparului, filele au fost legate în cotor, li s-au dat haine groase, trainice – copertele – și au pornit iar la drum.

... Așa am ajuns în mâinile tale. Surorile mele sunt pe mesele altor elevi de vârsta ta, purtând cu ele ideea aceea dintr-o bibliotecă tăcută, emoția și amprentele manuscrisului uitat și bucuria unei dorințe împlinite!

*Ce drum frumos! Însă adevărata călătorie abia acum începe, fiindcă **tu** vei fi cel ce îmi va aduce împlinirea! Fără tine, toată munca, toată dorința sunt inutile. Tu, cititorule, îmi vei oferi viața veșnică, îmi vei da „tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte“. Foile acestea albe, în timp, se vor roade, se vor usca, se vor decolora. Dar tu vei duce mai departe învățătura mea și peste ani – cine știe? – o vei pune într-o altă carte!*

Îți doresc mult succes!

1. Descoperă în textul de mai sus cuvinte care denumesc obiecte din universul cărții.
2. Adaugă listei de la exercițiul 1 încă patru cuvinte.
3. Refă itinerariul parcurs de orice carte până să ajungă în mâinile cititorilor.

4. Scrie titlul ultimei cărți citite. Imaginează-ți gândurile acestei cărți în clipa în care a prins viață și scrie-le în maximum zece rânduri.

5. Care este mesajul transmis de penultimul paragraf al textului?

6. Comentează următoarele texte despre carte și despre scris:

a) „Nu am văzut niciodată o problemă care să nu poată fi rezolvată cu o oră de citit.“
(Charles De Secondat)

b) „Scrie ca să nu pierzi florile gândului tău, pe care, altfel, le ia vântul.“
(Nicolae Iorga)

7. Completează careul de mai jos cu termenii ceruți din universul cărții și vei descoperi pe orizontala A – B cuvântul care denumește **totalitatea aspectelor intelectuale ale unei civilizații**.

1. Învelișul protector al cărții.

2. Lista care cuprinde titlul capitolelor și pagina la care se găsesc.

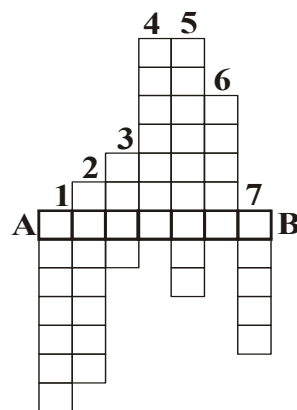
3. Foile care alcătuiesc o carte.

4. Rând retras într-un text, pentru a marca schimbarea ideii.

5. O parte a unei lucrări care s-a publicat în mai multe etape.

6. Partea cărții unde filele se lipsesc, în stânga.

7. Persoana care a creat opera.

8. Completează careul de mai jos cu termenul care lipsește din titlurile basmelor pe care, desigur, le cunoști. Vei descoperi, pe orizontala A – B, termenul care denumește **arta cuvântului**, parte însemnată a culturii.

1. ... cel Voinic și merele de aur.

2. Capra cu trei

3. ... – frumos din lacrimă.

4. Ursul păcălit de

5. ... în bucate.

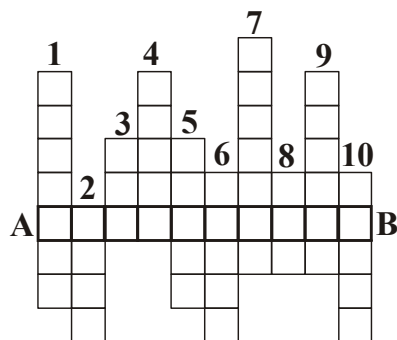
6. Fata ... și fata moșneagului.

7. ... roșie.

8. ... cel mic.

9. ... cu trei nurori.

10. ... – Alb.

Îți recomand să citești cartea **Cititorul din peșteră**, de Rui Zink. Notează în **Jurnalul de lectură**:

- care sunt așteptările tale, pornind de la titlu;
- trăirile pe care ți le inspiră lectura;
- acțiunea, pe scurt;
- citate care te-au impresionat;
- impresia finală.

COMUNICAREA UMANĂ

1. Scrie textul unui SMS adresat celei mai bune prietene, prin care o anunți despre schimbarea de program care a intervenit și care te împiedică să o vizitezi. Numește felul comunicării, în această situație.

2. Ai uitat că ieri a fost aniversarea bunicii tale. Scrie textul unei convorbiri telefonice în care să-i urezi toate cele bune, scuzându-te pentru întârziere. Spune ce tip de comunicare este cel folosit.

3. Imaginează-ți scurte dialoguri în următoarele situații:

- a. întâlnirea cu o vedetă, la magazinul de jucării;
- b. întoarcerea acasă, după o vacanță de două săptămâni la mare;
- c. revederea colegilor în prima zi de școală.

4. Alege, pentru următoarele situații, tipul de comunicare potrivit:
- La ghișeul *Informații*, încercând să afli de ce întârzie trenul.
 - Din cauza traficului intens, vei întârzia la prima oră. Trebuie să-ți anunți colega pentru a-i putea explica doamnei profesoare întârzierea ta.
 - După o vacanță reușită, dorești să le povestești bunicilor, din localitatea Santa Mare, toate peripețiile prin care ai trecut.
 - Prietena ta din Franța, Patricia, dorește să afle mai multe despre orașul tău.

COMPONENTELE SITUAȚIEI DE COMUNICARE

1. Unește cu săgeți cuvintele din stânga paginii cu explicațiile potrivite din dreapta:

Emițător	– informația transmisă prin intermediul unei comunicări orale sau scrise;
Receptor	– persoana care transmite o informație în cadrul unei situații de comunicare;
Canal	– persoana care primește o informație în cadrul unei situații de comunicare;
Context	– mediul de transmitere a informației;
Mesaj	– tema, subiectul mesajului;
Codul	– tipul de semnale utilizat.

2. Citește cu atenție textul de mai jos și apoi precizează care sunt componentele situației de comunicare:

„În seara următoare, după ce m-a îmbăiat, bunica m-a luat în camera de zi pentru încă o poveste.

– Astă seară, m-a anunțat bătrâna, o să-ți spun cum recunoști o vrăjitoare când întâlnești una.

– Poți să fii totdeauna sigur?

– A, nu, a zis ea, nu poți. Tocmai ăsta-i baiul. Dar poți să ghicești binișor.

În timpul ăsta scrumul trabucului îi tot cădea în poală, iar eu speram să nu ia foc înainte să-mi zică cum poți recunoaște o vrăjitoare.“

(Roald Dahl – **Vrăjitoarele**)

TEXTUL NONLITERAR

Se dă textul:

„Este bine să încurajezi copilul să ia parte la activitățile extrașcolare, să participe la organizarea de asociații cu activități specifice vârstei lui. Participarea voluntară la astfel de asociații îl poate ajuta să își dezvolte spiritul de echipă și simțul civic, să înțeleagă mai bine societatea în ansamblul ei și rolul lui ca parte a acesteia.

O astfel de asociație din România este **Pupăza din tei**, o grupare formată din copii care își petrec timpul liber împreună, editează o revistă și împărtășesc pasiunea pentru jurnalism. Puteți găsi astfel de organizații interesându-vă la școală sau la instituțiile de educație și cultură din orașul dumneavoastră.”

(Ghidul părinților în lumea copiilor)

A. Imaginează-ți că faci parte dintr-o astfel de asociație – **Buturuga mică**.

1. Redactează o reclamă prin care încerci să convingi elevi de vârsta pe care o ai să se înscrie în această asociație.
2. Realizează, cu sprijinul colegilor din grupa ta, o siglă a asociației.
3. Adresează-i doamnei diriginte o invitație la una dintre întâlnirile voastre, care va avea loc în preajma sărbătorilor de iarnă.
4. Scrie o scurtă compunere în care să-ți exprimi trăirile și sentimentele prilejuite de participarea la ultima întâlnire cu membrii asociației, care a avut loc pe 1 iunie, de *Ziua copilului și a mamei*, la *Teatrul de păpuși*.

B. 5. Încadrează fragmentul dat în tipul corespunzător de text (literar sau nonliterar), argumentând în cinci - opt rânduri.

6. Amintește-ți fragmentul care i-a inspirat pe membrii asociației în alegerea numelui, **Pupăza din tei**, fragment care face parte din opera lui Ion Creangă, **Amintiri din copilărie**. Povestește această întâmplare.

Atelier

✪ Discută cu ceilalți colegi despre posibilitatea înființării unei asociații asemenea celei despre care se vorbește în textul-suport. Dați-i un nume potrivit (inspirat de lecturile particulare) și gândiți-vă la o temă pentru prima întâlnire.

✪ Alcătuiți un program al acestei prime întâlniri, gândiți-vă la posibilitatea invitării unor personalități ale școlii sau ale orașului.

✪ Consultă-te cu ceilalți colegi și apoi arătați-i doamnei profesoare proiectul. Dacă acesta va fi unul reușit, cereți-i sprijinul ca să îl puneți în practică! Succes!

EVALUARE – Opera narativă

I. Citește următorul text:

„Cu multe mii de ani înainte, era o vreme când și arborii puteau umbla. Atunci trăia undeva un om foarte bogat, dar zgârcit. Doamne! De-ar fi putut, ar fi îmbucăt lumea toată, de zgârcit ce era. Odată s-a dus omul acesta în pădure, unde a văzut un stejar minunat de frumos. El avea mulți copaci pe lângă casa sa, dar s-a gândit să aibă și acest stejar și îi zise:

– Vino cu mine la coliba mea, că eu nu am niciun lemn.

Stejarul n-a mai stat pe gânduri, ci s-a luat după om spre casă. Pe drum omul a obosit și zise copacului:

– Tu ești tare și mare, du-mă pe mine la coliba mea, că nu mai pot de oboseală.

Stejarul a stat locului până s-a urcat omul pe o creangă, apoi s-a dus mai departe. [...] Acolo zise omul către stejar:

– Lemne aș avea, carne aș avea, vin încă am, dar n-am cratiță unde să-mi frig carnea. Cum ar fi oare dacă ai lua tu clopotul acela din turn? Din el mi-aș putea făuri câteva cratițe!

Stejarul nici acum nu a zis nimic, ci, apropiindu-se de turn, și-a întins o creangă înăuntru, prin gaura ferestrei și a scos clopotul afară. Tocmai vroia să-l anine de-o creangă, când deodată trăsni din cer și făcu tot ferfeniță stejarul, omul și butoiul. Numai clopotul a rămas întreg și oamenii l-au așezat în turn, la locul lui.

De atunci însă, arborilor nu le mai este iertat a se mișca din locul lor. “

(De ce nu pot arborii umbla – Legendă populară românească)

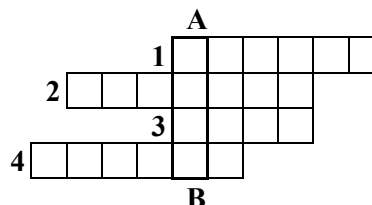
1. Transcrie două fragmente în care sunt prezente două moduri de expunere (precizează-le). (10p)
 2. Indică personajele prezente în textul dat. (5p)
 3. Transformă prima replică din text în povestire. Indică două modificări făcute. (10p)
 4. Indică procedeul artistic de bază al textului. (5p)
 5. Transcrie un indice spațial și unul temporal din text. (5p)
 6. Delimitează fragmentul în care este prezentată expozițiunea. (10p)
 7. Formulează un enunț în care să redai intriga textului. (10p)
 8. Formulează șase idei principale pe marginea textului dat. (15p)
- II. Argumentează că textul dat este o narațiune. (20p)

VERBUL

ȘTIU!

1. Folosind noțiunile învățate în capitolele anterioare, completează următorul careu și vei descoperi pe verticala A – B numele **părții de vorbire care arată acțiunea, starea sau existența, schimbându-și forma după timp, persoană și număr.**

- 1 – Intră obligatoriu în componența unei silabe.
- 2 – Text în care se folosesc figuri de stil.
- 3 – Potrivirea silabelor la sfârșitul versurilor.
- 4 – Se rostește cu un singur efort respirator.

2. Subliniază verbele din următorul text:

„Împăratul îl crezu, văzându-i și paloșul și începură a pune la cale cele spre cununie. Pe când se pregătea la curte, pentru nuntirea fiicei împăratului cu voinicul cel mincinos ce zicea că a scos soarele și luna de la zmei, vine și fratele Greuceanului cu vestea că Greuceanu are să sosească în curând.”

(Greuceanu – basm popular)

3. Grupează verbele din textul de la exercițiul 2, potrivit tabelului:

Verbele care exprimă acțiunea	Verbele care exprimă starea	Verbe care exprimă existența

Scrie câte două exemple acolo unde nu ai găsit verbe în text.

4. Selectează verbele cu funcție de predicat din următorul text:

„Dintre toate amintirile frumoase, această sară, când ne-a cetit povestea, rămase stăruitoare în piroteala mea, în legănarea trăsुरii mari, pe când clopotele sunau încet în liniștea pădurii. Treceam printre două ziduri de verdeață care-mi aminteau aburiri răcoroase și mă apropiam repede de locul unde a fost odată școala, unde m-am jucat, unde Domnu’ și-a petrecut atâția ani – treizeci – dăscăbind șiruri după șiruri de copilandri cu ochii neliniștiți.”

(Mihail Sadoveanu – Domnu’ Trandafir)

5. Analizează verbele selectate la exercițiul 4, completând tabelul:

verbul	timpul	persoana	numărul

VREAU SĂ ȘTIU!

Modurile verbelor. Modurile personale și modurile nepersonale

13. Subliniază verbele din următorul text:

„Un țăran, auzind pe unul și pe altul că având ochelari poate să citească, luă un miel în traistă și plecă la târg.

Intrând în magazinul unui opticar, îi zise:

– Dă-mi ochelari de citit și na-ți ăst miel.

Opticarul îi oferă o pereche de ochelari.

Țăranul, punând ochelarii pe nas și luând o carte în mână, începu să zică:

– Nu sunt buni, nu pot citi; dă-mi alții, voi să știu a citi ca logofătul satului.

– Dar poate că nu știi carte? îl întrebă negustorul dându-i altă pereche.

– Apăi, dacă așa fi știut, nu m-ai fi văzut pe aici.”

(Țăranul și ochelarii de citit – Snoavă)

14. Înscris verbele descoperite la exercițiul anterior în următorul tabel:

Moduri predicative		Moduri nepredicative	
verbul	modul	verbul	modul

15. Scrie formele verbului **a scrie** la toate modurile predicative.

16. Încadrează următoarele forme verbale în tabelul dat: **mersesem, coborâși, fu, voi merge, citesc, așa vrea, să ajung, adie, să vorbesc, vorbește!, vorbește, am dori, telefonez.**

indicativ	conjunctiv	condițional- optativ	imperativ

17. Pune verbele **a scrie, a înnoi, a fi, a curăța** la modul imperativ, formă afirmativă și formă negativă.

18. Alcătuieste patru enunțuri în care verbul **a asculta** să fie la modurile: indicativ, imperativ, conjunctiv și condițional-optativ.

19. Construieste enunțuri în care să folosești următoarele verbe la modul și persoana indicate:

a) **a izbi** – indicativ, prezent, persoana I, singular;

b) **a dărui** – condițional-optativ, persoana a II-a, plural;

c) **a trece** – imperativ, persoana a II-a, singular;

d) **a povesti** – conjunctiv, persoana a III-a, plural.

20. Scrie formele verbului **a vorbi** la modurile nepredicative.

21. Precizează funcțiile sintactice ale verbelor de la exercițiul 13.

22. Alcătuieste enunțuri în care verbul **a cânta**, la modurile nepredicative indicate, să îndeplinească funcțiile sintactice cerute:

- a) infinitiv, funcția sintactică de atribut;
- b) supin, funcția sintactică de complement;
- c) infinitiv, funcția sintactică de subiect;
- d) gerunziu, funcția sintactică de complement.

23. Pune verbele dintre paranteze la modul și timpul cerute, făcând acordul în persoană:

a) „*Repede-mi (a lua, indicativ, prezent) biletul, (a ieși, indicativ, prezent) pe peron, (a alerga, indicativ, prezent) la tren, (a fi, indicativ, prezent) în vagon.
..... (a trece, indicativ, prezent) de colo până colo prin coridor
(a vedea, conjunctiv) în care compartiment (a găsi, condițional-optativ) un loc mai comod*”
(I.L.Caragiale – **Bubico** ...)

b) „*Slugă leneșă ce (a fi, indicativ, prezent, persoana a II-a, singular). Trebuia (a pune, conjunctiv, persoana a II-a, forma negativă, singular) talantul în pământ, ci (a da, conjunctiv, persoana a II-a, singular) la cămătar, ca (a se înmulți, conjunctiv, persoana a III-a, singular) și (a lua, conjunctiv, persoana I, singular) dobândă. (a da, imperativ, persoana a II-a, singular) moneda celui care (a avea, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular) zece talanți (a pleca, imperativ, persoana a II-a, singular), slugă netrebnică de la mine (a plânge, imperativ, persoana a II-a, singular) și (a scrâșni, imperativ, persoana a II-a, singular) din dinți, că (a fi, indicativ, prezent, singular, forma negativă, persoana a II-a, singular, forma negativă) ce (a ști, indicativ, trecut, persoana a II-a, singular, forma negativă) ce (a face, conjunctiv, persoana a II-a, singular) cu talantul pentru (a se înmulți, infinitiv).*”

(Noul Testament – **Pilda cu talanții**)

EVALUARE – Pronumele

I. Citește următorul text și rezolvă cerințele:

„Profesorul, examinând sumar lecția precedentă, înainte de a o începe pe cea de zi, a întrebat clasa:

– Ostrogoții au năvălit singuri sau au mai fost însoțiți de cineva?

El se gândea, desigur, la vizigoți. (...)

– Știi **dumneata**, domnule Constantinescu?

– Da, don' profesor!

– Ei, spune atunci!

– Da, ostrogoții n-au năvălit singuri...

– Așa! îl întrerupse satisfăcut profesorul...

– Ei, continuă Chiorul apăsător, au năvălit împreună cu nevestele lor!”

(Gr. Băjenaru – Cișmigiu&comp.)

1. Subliniază formele accentuate ale pronumelor personale din textul dat. (15p)

2. Identifică în primul enunț al textului un pronume personal, formă neaccentuată, și analizează-l. (10p)

3. Precizează cazul și funcția sintactică a cuvântului subliniat, în text. (10p)

4. Alcătuieste un enunț în care pronumele **lor** să aibă altă funcție sintactică decât în textul dat. (10p)

II. 1. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul **lui** să fie pronume personal și, respectiv, articol hotărât. (10p)

2. Corectează enunțurile:

Văzutumulai ce flăcău a crescut?

Păzeștemil, Doamne, de tot răul!

(10p)

III. Scrie un text de maximum zece rânduri în care să relatezi un scurt episod derulat în clasa ta, în care să folosești zece pronume personale (patru forme accentuate, patru forme neaccentuate, două forme de politețe). (25p)

NUMERALUL

1. Lucrați în perechi!

Scrieți, pe o foaie albă, tot ce știți despre numeral. Schimbați, apoi, foile cu partenerii din față, apoi cu cei din spatele băncii voastre.

2. Completați, pe baza fișelor realizate, noțiunile despre numeral:

Numeralul este partea de care arată sau

El este de două feluri: ...,

3. Alcătuieste două enunțuri în care să folosești cuvintele **numeral** și **numerar**.

4. Identifică numeralele învățate din textele de mai jos și indică felul lor (cardinale sau ordinale):

a) „În noaptea trecută, pe la un ceas după douăsprezece, am fost trezit din somnul dulce ce gustam (...)”

(Vasile Alecsandri – **Istoria unui galbân**)

b) „...trebuie să fi vegheat două nopți pentru ca să fi putut dormi acum...”

„Castor caută la cincizeci de pași, în galop, cu capul sus.”

„A doua zi de dimineață mă trezește același glas tânguitor al câinelui.”

(Alexandru Brătescu-Voinești – **Moartea lui Castor**)

c) „–Cât face un milion?”

(Barbu Delavrancea – **Hagi Tudose**)

d) „A fost odată, dacă n-or fi trăind și acuma, trei surori, trei zâne și tustrele erau mai frumoase una decât alta. (...) Cosița uneia era bălaie ca păpădia, a alteia castanie, a celei de-a treia neagră ca pana corbului.”

(Victor Eftimiu – **Zâna viselor**)

5. Extrage numeralele compuse din enunțurile de mai jos și explică modul de formare (delimitează elementele componente):

Anul are douăsprezece luni.

Luna ianuarie are treizeci și una de zile.

Un an are trei sute șaiszeci și patru de zile.

Suntem în anul 2015.

6. Scrie în litere numeralele de mai jos, transformându-le în numerale cardinale și ordinale.

(ex.: 18 – optsprezece, al/a optsprezece(le)a)

a) 1, 7, 15, 101, 10145;

b) XXI, IX, VIII, C, XC, LXXX.

EVALUARE SUMATIVĂ
(Schița. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă.
Pronumele. Numeralul)

Se dă textul:

„Când ies de dimineață din casă, o trăsură din trap mare intră pe strada mea: în trăsură, madam Caliopi Georgescu, bună prietină, salut respectuos. Cum mă vede, oprește trăsura înfingând cu putere vârful umbreluței în spinarea birjarului.

– Sărut mâna, madam' Georgescu, zic eu, apropiindu-mă.

– La dumneata veneam! răspunde cucoana emoționată.

– La mine? (...)

– Să nu mă mai lași! Trebuie să-mi faci un mare serviciu amical... La nevoie se arată amiciția; să vedem cât ne ești de prietin!

– Cu cea mai mare plăcere, madam Georgescu, dacă pot...“

(I.L. Caragiale – **Bacalaureat**)

A. Limba română

1. Transcrie, din text, două forme accentuate ale pronumelui personal și două forme neaccentuate. (10p)
2. Indică valoarea gramaticală a cuvântului **o** din chenare. (10p)
3. Stabilește funcțiile sintactice ale pronumelor **dumneata** și **eu**, din text. (10p)
4. Alcătuieste un enunț în care cuvântul **o** să fie numeral. (5p)
5. Scrie numeralul corespunzător numărului de personaje din text și introdu-l în enunțuri cu valoare adjectivală, respectiv, substantivală. (15p)

B. Înțelegerea textului

6. Indică modul predominant de expunere, oferind un argument. (10p)
7. Evidențiază trăsătura de caracter a personajului care reiese din enunțul: „La nevoie se arată amiciția; să vedem cât ne ești de prietin!“ (15p)

- C. Transformă dialogul reprodus mai sus în vorbire indirectă! (15p)

DESCRIEREA LITERARĂ. DESCRIEREA NONLITERARĂ

1. Se dă textul:

*„Galbenă gutuie
Dulce, amăruie
Lampă la fereastră
Toată iarna noastră!
Dulce, galbenă lumină
Cum și eu bălaie-eram
Mi-a pus mama o gutuie
Ce se coace-ncet la geam ...
Aș mușca-o dar mă doare
Mă cuprinde-un fel de jind
Și acum când trece anul
Parc-o simt îmbătrânind.“*

(Adrian Păunescu - **Colindul gutuiei din geam**)

- Indică modul de expunere predominant în versurile de mai sus.
- Transcrie sintagme conținând grupuri nominale (substantiv și adjectiv).
- Precizează ce figuri de stil apar în textul citat.
- Indică timpurile verbale folosite în text.
- Care sunt sentimentele pe care le-ai trăit citind poezia?
- Desenează o gutuie, așa cum apare ea prezentată în aceste versuri.

2. Citește următorul text:

„În stare naturală, gutuiul atinge înălțimi medii de 3 - 4,5 m (cu extreme între 1,5 - 6 m) și are un aspect robust și rustic de tufă cu mai multe tulpini, ce pornesc de la baza coletului. (...)

Fructul său, numit gutuie, este o bacă falsă, acoperită de un puf cafeniu. Gutuile coapte au culoare galbenă. Ating dimensiuni de 7-12 cm lungime și 6-9 cm lățime. Sunt tari și aromatice, cu pulpa astringentă. Își mențin consistența fermă, aroma și aciditatea, chiar și după fierbere. Au un conținut ridicat de pectine, care le conferă un grad mare de gelificare. Se păstrează bine timp îndelungat.“

(ro.wikipedia.org/**Gutui**)

- Indică modul de expunere predominant.
- Transcrie sintagme conținând grupuri nominale (substantive și adjective).
- Rescrie cuvintele care redau imaginea reală a pomului și a fructului.
- Care este rolul enumerațiilor din text?

SUGESTII DE REZOLVARE ȘI RĂSPUNSURI

Cartea obiect cultural. 1. *biblioteca; manuscris; file; pagini; editură; litere; tipar; cotor; coperte; foi.* 2. *sigla, fascicula, colecția, prefața, postfața.* 5. ultimul paragraf sugerează ideea că orice carte prinde viață datorită cititorilor. 7. 1. *coperta;* 2. *cuprins;* 3. *file;* 4. *alineat;* 5. *fascicula;* 6. *cotor;* 7. *autor.* A – B – **cultura;** 8. 1. *Prâslea;* 2. *iezi;* 3. *Făt;* 4. *vulpe;* 5. *Sarea;* 6. *babei;* 7. *Scufița;* 8. *Muc;* 9. *Soacra;* 10. *Harap.* A – B – **literatura;**

Evaluare – comunicarea umană. 1. Comunicarea scrisă: „*nu era cerneală pe hârtie*“, comunicarea orală: „*a murmurat căpitanul*“. 2. Situația 1: E – un naufragiat; R – musul și căpitanul; cod – inscripții scrijelite cu cuțitul. Situația 2: E – căpitanul; R – musul; cod – limba comună, cunoscută de cei doi; M – informații despre o hartă; 3. Canalul de comunicare a fost afectat în mod negativ. 4. Cunoașterea codului. 5. pronunțarea greșită, inexactă a unor cuvinte.

Evaluare sumativă (Cartea – obiect cultural. Comunicarea umană. Recapitularea noțiunilor din ciclul primar) A.1. *a povesti* – a nara; *timp* – vreme. 2. substantive: *timp, grădină*; adjective: *mare, mică*; verbe: (de)-aș avea, să povestesc. 3. *mare – mică.* 4. **Scrisoarea** îmi este adresată. (subiect) 5. *pe-o frunză* – complement; *de castravete* – atribut. 6. *Ploaia de vară cade peste noi.* B. 7. Instrumentele de scris sunt pana de ciocănitore și piciorul de furnică. Alegerea lor a fost posibilă datorită însușirilor micilor vietăți invocate: insistența, perseverența și hărnicia. 8. Furnica este simbolul hărniciei, al neodihnei, dar și al lumii minuscule, nevăzute.

Vocabularul limbii române. Cuvântul

I. A. 1. nume de părți ale corpului omenesc: **ficat**, nume de acțiuni foarte importante: **a privi, a (se) îmbrăca, a lumina**; nume care se referă la etape ale scurgerii timpului: **iarnă**; cuvinte de legătură: **de, și, din, în.** 2. cuvintele date se încadrează în masa vocabularului; 3. Am cumpărat o **carte** de la librărie. Ai **carte**, ai parte. Îmi place să joc **cărți.** 4. Cine are **carte** are patru ochi. Ai **carte**, ai parte. B. 5. **a se face foc; a fi foc și pară; a lua foc; a da foc; ca de la om la om; a face om (pe cineva); a-și găsi omul; a se ține cu dinții; a se ține de cuvânt; a ține de vorbă; a ține din scurt;** 6. apă; barcă, clar, drum, elefant; 7. grade de rudenie: **mamă, tată, soacră, bunic**; acțiuni importante: **a mânca, a plânge, a vorbi**; plante: **măr, păr, cireș, vișin;** 8. cuvinte care nu fac parte din vocabularul fundamental: **stomatită, tehnică, ulcer, amputare, a steriliza, petiție, pârcaș, a aprecia, sfetnic, sfeșnic.** II.A.1. În textul a protagonist este Ștefan cel Mare; în textul b este descrisă Mănăstirea Neamț, ctitorită de Ștefan cel Mare. 2. În primul text este evocată epoca de domnie a lui Ștefan cel Mare; 3. **vărsătoriu; omorâia; giudeț; amintrele; neleneșu; vâraia; îndărăpteze; raru;** 4. **vărsător; omora; județ; altminterea; neleneș; vâra; îndrepteze; rar;** 5. Dacă înlocuim formele vechi ale cuvintelor cu formele literare actuale, sensul textului nu se modifică, dar se pierde expresivitatea. 8. Cuvintele date se încadrează în categoria cuvintelor noi (a neologismelor). 9. **prototip** – model, tip; **proporție** – raport, relație; **grandios** – impozant, impunător, maiestuos; **armonie** – acord, concordantă, înțelegere; **arhitectonic** – arhitectural; **decorație** – podoabă; ornamentație; **fațadă** – exterior, față; 10. Într-un text literar, cuvintele noi și cuvintele vechi au rolul de a crea o anumită atmosferă, care să sugereze timpul și spațiul prezentate. Astfel, într-un text în care este evocată epoca lui Ștefan cel Mare, vom întâlni cuvinte vechi. B. 11. Infractorul a fost dus la **secția** de poliție. Lucrarea are trei **secțiuni.** Animalele și-au primit **rația** zilnică. Omul se deosebește de animale prin **rațiune.** La matematică, îmi place să rezolv **fracțiile.** Într-o **fracțiune** de secundă s-a aprins focul. Pierderea serviciului i-a provocat o

depresie. În **depresiunile** țării noastre crește o vegetație diversă. S-a mărit **pensia** bunicii. Peste noapte, am rămas la **Pensiunea** Margareta. În **stația** de tramvai s-au amplasat două bănci. Bunica merge în **stațiune**, la băi. **12.** Călugarul avea o **chilie** strâmtă. Tatăl meu are început de **chelie**. Nu-mi fac **iluzii** în privința noastră. Vorbind despre greșeli, a făcut **aluzie** la tine. Am o **lacună** de memorie. **Laguna** oferă un decor de basm. **Storul** pe geam făcea lumina difuză. Păsările zboară în **stol**. Proba **orală** a fost cea mai dificilă. Am un **orar** foarte încărcat. Am făcut o reuniune **familială**. Se comportă **familiar** cu toată lumea. **13.** Stă ca un **leu** în cușcă. Bomboana costă un **leu**. Ținea în **mână** un buchet de flori. Vizitiul **mână** cailor cu putere. Ador florile de **liliac**. Avea un evantai ca o aripă de **liliac**. În curtea bunicii e un **păr** bătrân. **Părul** fetei era blond și buclat. Sportivul era plin de **sudori**. **Sudorii** au realizat un gard de metal.

Sinonime. Antonime. Pleonasm

A.1. a trăi – a viețui; a exista; **dragoste** – iubire; afecțiune; **a spune** – a zice; a vorbi; **joc** – joacă; dans; **caraghios** – ridicol, nostim, comic; **2. dramatic** – impresionant; zguduitor; **pasionată** – entuziastă; pătimașă; **3. parfum** – mireasmă; aromă; balsam; miros; **4. a regreta** – a se căi; a-i părea rău; **a alerga** – a fugi; a o lua la fugă; **a plânge** – a lăcrima; a da apă la șoriceii; **5. viața** – **moartea** – antonime; **6. fericire** – tristețe; nefericire; **totul** – nimic; **a trăi** – a muri; a deceda; **iad** – rai, eden, paradis; **8. trist** – vesel; bucuros; entuziast (antonime) **9. sinonime:** dramatic – impresionant; sosire – venire, ajungere; a primi – a încasa, a obține; a zice – a vorbi, a spune; copil – progeneratură; **antonime:** dramatic – neimpresionant; sosire – plecare; a primi – a da, a oferi; a zice – a tăcea; copil – adult; **B.11. prilej** – ocazie; pretext; motiv; **a irosi** – a cheltui; a pierde; a risipi; **hotărât** – cert; decis; ferm; **neînduplecat** – neclintit; intransigent; dârz; neabătut; **protejat** – preferat; favorit; **diminuat** – domolit; micșorat; atenuat; redus; **nedumerit** – zăpăcit; bulversat; deabusolat; descumpănit; zăpăcit; **opinie** – părere; gând; judecată; **natural** – normal; obișnuit; firesc. **12.a.** La răscrucea drumului **s-au despărțit**. Orice număr par se **divide** la doi. În urma discuțiilor, clasa noastră s-a **divizat** în două: pro și contra războaielor. Am **fragmentat** textul corespunzător ideilor principale. Partidul Democrat s-a **scindat**. **b, c, d** – Continuă urmărind exemplele date, ținând seama de faptul că orice cuvânt trebuie folosit în funcție de context și că nu toți termenii din aceeași serie de sinonime se potrivesc în același text. **13.** Recomandare: **popas, s-a abătut, oșteni, praporele, trecut, muind, dumbrava, cheamă**; **14.** a o lua la goană – a fugi; a alerga; a-i cădea drag – a se îndrăgosti; a îndrăgi; a da ortul popii – a muri; a deceda; a bate câmpii – a divaga; a tăia frunză la câini – a lenevi; a da apă la șoriceii – a plânge; a lăcrima; a da din colț în colț – a se eschiva; a da cinstea pe rușine – a se compromite. **15.** sensurile cuvântului **subțire**, în această ordine: slabă, bine crescut (educat), sumar, fină. **16.** bun – rău; veșnic – trecător; aspru – blând; tare – moale; lichid – solid; sălbatic – domestic; credincios – necredincios; nou – vechi; adevăr – minciună; frumos – urât; ușor – greu; mare – mic; corect – greșit; egoist – altruist; mort – viu; **17.** A urcat la o **altitudine** de 1800 de metri. **Adâncimea** mării este de 100 de metri în acest loc. M-a impresionat profunzimea gândirii sale. **Atenție!** Dintr-o serie de antonime trebuie să-l alegi pe cel potrivit contextului. **18.** a naște – a da ortul popii; a lăuda – a face de răs (de rușine); a râde – a da apă la șoareci; a micșora – a face din țânțar armăsar; **19.** Voi fi reprimat în formație. La acest proiect am conlucrat. Înaintea orei am repetat lecția. După discuție, concluzia mi-a aparținut. Doamna profesoară mi-a spus că am caligrafie. Am învățat neologismele. Înaintea orei voi recapitula sinonimele.